

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૦૩/૨૦૦૬

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી અનંત એસ. દવે

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી બી.એન. કારિયા

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપી શકાય?	
૨	રિપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની અંતિમ નકલ જોવા માગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગેનો કાયદાનો કોઈ મહત્વનો પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	

=====

ગુજરાત રાજ્ય ... અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

પુંજાજી શિવાજી ચૌહાણ ... સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા તરફે શ્રી જે.એમ. પંચાલ, સ્પેશિયલ પી.પી. સાથે શ્રી કે.જે. પંચાલ,
એડિશનલ સ્પેશિયલ પી.પી.

સામાવાળા તરફે એચ.એલ. પટેલ એડવોકેટ્સ વતી વકીલ સુશ્રી ધરિત્રી પંચોલી

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી અનંત એસ. દવે

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી બી.એન. કારિયા

તારીખ : ૦૮/૦૮/૨૦૧૬

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી બી.એન. કારિયા દ્વારા)

હાલની ક્રિમિનલ અપીલ ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા વિદ્વાન પ્રિસાઈડિંગ
ઓફિસર, ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ નં. ૨, ગાંધીનગર દ્વારા સેશન્સ કેસ નં.
૨૫/૨૦૦૫ માં પસાર કરાયેલા તા. ૩૧મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૫ ના ચુકાદા
અને નિર્દોષ મુક્તિના હુકમ સામે, જે અન્વયે સામાવાળાને ઇન્ડિયન
પીનલ કોડની કલમ ૧૪૭, ૧૪૮, ૧૪૯, ૩૨૩, ૩૨૪, ૩૨૫, ૩૦૨,
૪૩૬ અને બોમ્બે પોલીસ એક્ટની કલમ ૧૩૫ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર
ગુનાઓમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવેલ છે, તેની સામે કોડ ઓફ
ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ [“સંક્ષિપ્તતા માટે સીઆરપીસી”] ની કલમ
૩૭૮ [૧] (૩) હેઠળ દાખલ કરેલ છે.

૨. ફરિયાદપક્ષના કેસની ટૂંકી હકીકતો એવી છે કે ગોધરા હત્યાકાંડ પછી,
જ્યારે સમગ્ર ગુજરાત રાજ્યમાં કોમી રમખાણો થયા હતા, ત્યારે તા. ૧લી

માર્ચ, ૨૦૦૨ ના રોજ સાંજના આશરે ૫:૦૦ વાગ્યે, સામાવાળા-આરોપી લગભગ પચાસ વ્યક્તિઓના ટોળા સાથે ધારિયા, લાકડી વગેરે જેવા ઘાતક હથિયારો સાથે ફરિયાદીની ઝૂંપડીમાં પ્રવેશ્યા અને ફરિયાદી-મુત્રીબાઈ અને તેના પરિવારના સભ્યો પર હુમલો કર્યો હતો. ફરિયાદપક્ષનો એવો કેસ છે કે ગેરકાયદેસર મંડળી રચનારા સદર ટોળાનો ઈરાદો ફરિયાદી અને તેના પરિવારના સભ્યો, જેઓ મુસ્લિમ સમુદાયના હતા, તેમની હત્યા કરવાનો હતો. સદર મંડળીના સભ્યો, જેમાં આરોપીનો પણ સમાવેશ થાય છે, તેમણે ધારિયા અને લાકડી વડે ફરિયાદી, ઈસરાલમિયા અને ફરદીનબેગમ પર હુમલો કર્યો હતો. ફરિયાદપક્ષનો એવો કેસ છે કે આરોપીએ શકીલને જાનથી મારી નાખવાના ઈરાદાથી તેના માથા પર ધારિયા વડે ઘા કર્યા હતા અને ઉપરોક્ત ગેરકાયદેસર મંડળીના અન્ય સભ્યોએ ફરિયાદીની ઝૂંપડી સળગાવી દીધી હતી અને આમ ફરિયાદીના રહેઠાણનો નાશ કર્યો હતો. આરોપી અને અન્ય લોકો દ્વારા શકીલ પર કરવામાં આવેલા આ ગેરકાયદેસર કૃત્યને કારણે, તે આવી ઈજાઓના પરિણામે મૃત્યુ પામ્યો હતો. આ હકીકતોના આધારે, ડભોડા પોલીસ સ્ટેશનમાં ગુનો નોંધવામાં આવ્યો હતો.

૩. તપાસ બાદ, પોલીસે ગાંધીનગર ખાતેના વિદ્વાન જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ, ફર્સ્ટ ક્લાસ સમક્ષ આરોપી વિરુદ્ધ ચાર્જશીટ દાખલ કરી હતી, જેમણે ગાંધીનગર ખાતેની સેશન્સ કોર્ટ સમક્ષ કેસ કમિટ કર્યો હતો, કારણ કે ફરિયાદ કરાયેલ ગુનો ફક્ત સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા જ ચલાવવાપાત્ર હતો, જ્યાં

તેને સેશન્સ કેસ નં. ૨૫/૨૦૦૫ તરીકે નોંધવામાં આવ્યો હતો. જો કે, ટ્રાયલ દરમિયાન જ્યારે સામાવાળા-આરોપીએ ગુનો કબૂલ કરવાનો ઇનકાર કર્યો અને કેસ ચલાવવાની માંગણી કરી, ત્યારે ફરિયાદપક્ષે પુરાવા રજૂ કર્યા હતા અને ટ્રાયલ પૂર્ણ થતાં, ગાંધીનગરની બીજી ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટના વિદ્વાન પ્રિસાઇડિંગ ઓફિસરે તા. ૩૧મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૫ ના ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા સામાવાળા-આરોપીને નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો હુકમ કર્યો હતો.

૪. ગાંધીનગરની બીજી ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટના વિદ્વાન પ્રિસાઇડિંગ ઓફિસર દ્વારા સેશન્સ કેસ નં. ૨૫/૨૦૦૫ માં તા. ૩૧મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૫ ના રોજ પસાર કરાયેલા ચુકાદા અને હુકમથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ થઈને, રાજ્ય દ્વારા અપીલ કરવાની પરવાનગી આપવાની અરજી સાથે હાલની અપીલ દાખલ કરવામાં આવેલ છે, જેને આ અદાલત દ્વારા તા. ૧૪મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૭ ના હુકમ અન્વયે મંજૂર કરવામાં આવી હતી.

૫. અપીલકર્તા-ગુજરાત રાજ્ય તરફે શ્રી કે.જે. પંચાલ, એડિશનલ સ્પેશિયલ પી.પી. સાથે ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન સ્પેશિયલ પી.પી. શ્રી જે.એમ. પંચાલ; અને સામાવાળા તરફે વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી ધરિત્રી પંચોલીને સાંભળવામાં આવ્યા.

૬. અપીલકર્તા-રાજ્ય તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન સ્પેશિયલ પી.પી. દ્વારા ભારપૂર્વક રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સેશન્સ કેસ નં. ૨૫/૨૦૦૫ માં

ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ નં. ૨, ગાંધીનગરના વિદ્વાન પ્રિસાઇડિંગ ઓફિસર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને નિર્દોષ મુક્તિનો હુકમ કાયદા અને રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓથી વિરુદ્ધ, વિકૃત અને ગેરકાયદેસર છે, તેથી તેને રદ કરવાની જરૂર છે. જ્યારે ફરિયાદી અને તેમના સંબંધીઓ, જેઓ ઇજાગ્રસ્ત સાક્ષીઓ હતા, તેમની ફરિયાદપક્ષ દ્વારા તપાસ કરવામાં આવી હતી અને તેઓએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું હતું, ત્યારે અન્ય સ્વતંત્ર સાક્ષીઓની તપાસ કરવાની કોઈ જરૂર નહોતી, તેમ છતાં, વિદ્વાન ટ્રાયલ જજનો એવો નિષ્કર્ષ કે ઘટના સમયે હાજર રહેલા અન્ય કોઈ સ્વતંત્ર સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી નહોતી તે કાયદેસર અને યોગ્ય નહોતો. ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓના પુરાવાને કેસના રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલા તબીબી પુરાવાઓનું સમર્થન મળે છે. ફરિયાદપક્ષના કેસના સમર્થનમાં ત્રણ ડૉક્ટરોની તપાસ કરવામાં આવી હતી અને તેઓએ તેમના પુરાવામાં જણાવ્યું છે કે મૃતકને થયેલી ઇજાઓ સખત અને બોથડ પદાર્થ વડે થવી શક્ય હતી. ધારિયાનો ઘા ઊંઘી બાજુથી મારવામાં આવે તો તેને સખત અને બોથડ પદાર્થ ગણી શકાય અને આવી ઇજાઓ ધારિયા વડે થવી શક્ય હતી. અદાલત સમક્ષ આરોપીની ઓળખ મહત્વના સાક્ષી એટલે કે ઇસરાલમિયા દ્વારા કરવામાં આવી હતી. ટેસ્ટ આઇડેન્ટિફિકેશન પેરેડમાં સાક્ષીએ આરોપીની ઓળખ કરી હોવા છતાં વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે તેમના પુરાવા પર વિશ્વાસ મૂક્યો નથી, જે હકીકતમાં રેકૉર્ડ અને પ્રસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિથી વિપરીત છે. વાસ્તવમાં, હાલના

કેસમાં આરોપીની સાડા ત્રણ વર્ષના સમયગાળા પછી ધરપકડ કરવામાં આવી હતી, તેથી તેની પાસેથી ગુનામાં વપરાયેલ હથિયારો જપ્ત કરવા અથવા ઘટનાસ્થળેથી કોઈ સામગ્રી મેળવવી શક્ય નહોતી અને આ બાબત આરોપીને નિર્દોષ છોડી મૂકવા માટેનો આધાર બની શકે નહીં. વિદ્વાન સ્પેશિયલ પી.પી. ના જણાવ્યા અનુસાર, અન્યથા પણ, વિદ્વાન ટ્રાયલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને નિર્દોષ મુક્તિનો હુકમ કાયદા અને રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ પુરાવાથી વિપરીત છે, અને તેથી, તેને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવાની જરૂર છે.

૭. તેનાથી વિરુદ્ધ, સામાવાળા તરફે ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી ધરિત્રી પંચોલીએ વિદ્વાન સ્પેશિયલ પી.પી. દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોનો સખત વિરોધ કર્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ એ વિદ્વાન ટ્રાયલ જજ દ્વારા આપવામાં આવેલો સુસંગત અને યોગ્ય કારણોવાળો ચુકાદો છે, જેમાં સીઆરપીસી ની કલમ ૩૭૮ [૧] (૩) હેઠળ આ અદાલતે કોઈ દખલગીરી કરવાની જરૂર નથી. એક ઇસરાલમિયા સિવાય ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓ મૃતકના સંબંધીઓ છે અને તેઓ બધા હોસ્ટાઈલ જાહેર થયા છે, કારણ કે તેઓએ ફરિયાદપક્ષના કેસને ટેકો આપ્યો નથી. તપાસ અધિકારીએ પણ તેમની જુબાનીમાં સ્વીકાર્યું છે કે તપાસ દરમિયાન સ્વતંત્ર સાક્ષીઓના નિવેદનો તેમણે નોંધ્યા હતા, પરંતુ તેમાંથી કોઈએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી. ફરિયાદપક્ષ દ્વારા ત્રણ ડૉક્ટરોની તપાસ કરવામાં આવી હતી, તેમ

છતાં તેમાંથી કોઈએ ફરિયાદપક્ષના સિદ્ધાંતને સમર્થન આપ્યું નથી. રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલા અન્ય પુરાવાઓ પણ ફરિયાદપક્ષની તરફેણ કરતા નથી. પોલીસ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી તપાસ દરમિયાન આરોપીઓ પાસેથી તેમણે કથિત રીતે ઉપયોગમાં લીધેલા કોઈ હથિયારો મળી આવ્યા નહોતા. ગુનાના સ્થળેથી લોહીવાળી કોઈ વસ્તુ કે તેમને ગુના સાથે જોડતી કોઈ વસ્તુ મળી આવી નહોતી. ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓની જુબાની પરસ્પર વિરોધાભાસી છે. શરૂઆતથી જ ફરિયાદપક્ષનો એવો કેસ હતો કે લગભગ ચાલીસથી પચાસ લોકોના ટોળાએ આવીને ફરિયાદી પર ધારિયા, લાકડી વગેરે જેવા હથિયારોથી હુમલો કર્યો હતો. આરોપી દ્વારા ધારિયાનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હોવાનો આક્ષેપ છે, પરંતુ તબીબી પુરાવા ધારિયા વડે મૃતકને પહોંચાડાયેલી ઈજાઓને સમર્થન આપતા નથી. ત્રણથી ચાર વર્ષ વીતી ગયા પછી, પોલીસે ગુનાની પુનઃ તપાસ હાથ ધરી હતી અને સાક્ષીઓના નવા નિવેદનો નોંધ્યા હતા જેમાં તેઓએ હાલના આરોપીને સંડોવવાનો પ્રયાસ કર્યો છે, કારણ કે તે ફરિયાદીના નિવાસસ્થાનથી માત્ર ૧૦૦ ફૂટના અંતરે ચાની લારી ચલાવતો હતો, અને તેથી તેને આરોપી તરીકે ખોટી રીતે સંડોવી દેવામાં આવ્યો છે. સામાવાળા તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી ધરિત્રી પંચોલીના જણાવ્યા અનુસાર, આરોપીને નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે કોઈ ભૂલ કરી નથી, તેથી હાલની અપીલ રદ કરવા અને વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમને બહાલ રાખવા વિનંતી કરવામાં આવી હતી.

૮. આ અદાલત બંને પક્ષો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી સામસામેની દલીલોનું મૂલ્યાંકન કરવા આગળ વધે તે પહેલાં, શરૂઆતમાં, આપણે કાનૂની સ્થિતિનું વિશ્લેષણ કરીએ.

૯. સર્વોચ્ચ અદાલતે જોગિંદર સિંહ વિરુદ્ધ ઝરિયાણા રાજ્યના કેસમાં [ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૧૪૮/૨૦૦૭, નિર્ણય તારીખ: ૨૪મી ઓક્ટોબર, ૨૦૧૩], કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૭૯ હેઠળની અપીલ માન્ય રાખતી વખતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે:-

“૧૩. અમે પક્ષકારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી સામસામેની દલીલો પર વિચાર કરવા આગળ વધીએ અને રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવેલા સંબંધિત પુરાવાઓની સ્વતંત્ર રીતે તપાસ કરીએ તે પહેલાં, નિર્દોષ મુક્તિ સામેની અપીલને લગતા આ અદાલત દ્વારા પ્રસ્થાપિત કાયદાનું પુનરાવર્તન કરવું ઉચિત રહેશે. શિવ સ્વરૂપ (ઉપર મુજબ) માં, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે હાઈકોર્ટ એવા કિસ્સાઓમાં નિર્દોષ છોડી મૂકવાના હુકમને ઉલટાવી શકે છે જ્યાં તેને જણાય કે નીચલી અદાલતે "હઠીલી ભૂલ" કરી છે અથવા "અક્ષમતા, મૂર્ખતા અથવા વિકૃતિ દ્વારા" "ન્યાયની હકારાત્મક નિષ્ફળતા પેદા કરવા માટે વિકૃત તારણો" પર પહોંચી છે અથવા ન્યાયની સ્પષ્ટ ભૂલ થાય તે રીતે અયોગ્ય વર્તન કર્યું છે અથવા બચાવ પક્ષ દ્વારા એવી છેતરપિંડી કરવામાં આવી છે જેથી સમાન

પરિણામ આવ્યું હોય. પ્રીવી કાઉન્સિલ માટે ચુકાદો આપતાં લોર્ડ રસેલે આ રીતે અવલોકન કર્યું હતું:-

“સંહિતાની કલમ ૪૧૭, ૪૧૮ અને ૪૨૩ હાઈકોર્ટને પુરાવાઓની સંપૂર્ણ સમીક્ષા કરવાની સંપૂર્ણ સત્તા આપે છે, જેના આધારે નિર્દોષ મુક્તિનો હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો અને તે નિષ્કર્ષ પર પહોંચવાની સત્તા આપે છે કે તે પુરાવા પર નિર્દોષ મુક્તિનો હુકમ ઉલટાવી દેવો જોઈએ. જ્યાં સુધી સંહિતામાં સ્પષ્ટ રીતે જણાવવામાં ન આવ્યું હોય ત્યાં સુધી તે સત્તા પર કોઈ મર્યાદા મૂકી શકાય નહીં. પરંતુ સંહિતા દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે અને હકીકતો પર તારણો પર પહોંચતા પહેલાં, હાઈકોર્ટે હંમેશા (૧) સાક્ષીઓની વિશ્વસનીયતા અંગે ટ્રાયલ જજના મંતવ્યો; (૨) આરોપીની તરફેણમાં નિર્દોષતાનું અનુમાન, જે અનુમાન ટ્રાયલમાં તેને નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવ્યો છે તે હકીકત દ્વારા વધુ ઢઢ બને છે; (૩) શંકાના લાભ માટેનો આરોપીનો અધિકાર; અને (૪) ટ્રાયલ જજ દ્વારા સાક્ષીઓને રૂબરૂ જોઈને તારવેલા તથ્યોના તારણમાં ખલેલ પહોંચાડવામાં અપીલ અદાલતની ધીમી ગતિ જેવી બાબતોને યોગ્ય મહત્વ આપવું જોઈએ અને હંમેશા ધ્યાનમાં રાખવી જોઈએ. જો કે, આ કહેવાનો અર્થ માત્ર એટલો જ છે કે હાઈકોર્ટે અપીલની કાર્યવાહીમાં ન્યાયના વહીવટના જાણીતા અને માન્ય નિયમો અને સિદ્ધાંતો અનુસાર કાર્ય કરવું જોઈએ અને કરશે.”

૧૪. આ સિદ્ધાંતને ત્યારબાદના નીચેના ચુકાદાઓમાં અનુસરવામાં આવ્યો છે: બલબીર સિંહ વિ. સ્ટેટ ઓફ પંજાબ, એ.આઈ.આર. ૧૯૫૭ એસ.સી. ૨૧૬; ખેડુ મોહટન અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ બિહાર, (૧૯૭૦) ૨ એસ.સી.સી. ૪૫૦; રામ નારાયણ સિંહ, (૧૯૭૫) ૪ એસ.સી.સી. ૪૯૭; ગણેશ ભવન પટેલ અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર, (૧૯૭૮) ૪ એસ.સી.સી. ૩૭૧; અવધેશ અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ એમ.પી., (૧૯૮૮) ૨ એસ.સી.સી. ૫૫૭; રામ કુમાર વિ. સ્ટેટ ઓફ હરિયાણા, ૧૯૯૫ સપ્લી. (૧) એસ.સી.સી. ૨૪૮; ભગવાન સિંહ અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ એમ.પી., (૨૦૦૨) ૪ એસ.સી.સી. ૮૫; સ્ટેટ ઓફ ગોવા વિ. સંજય ઠાકરેન અને અન્ય, (૨૦૦૭) ૩ એસ.સી.સી. ૭૫૫; પૂરન સિંહ વિ. સ્ટેટ ઓફ ઉત્તરાંચલ, (૨૦૦૮) ૩ એસ.સી.સી. ૭૯૫; મહેન્દ્ર પ્રતાપ સિંહ (ઉપર મુજબ); મુરુગેસન ઉર્ફે મુથુ (ઉપર મુજબ); અને શિવશરણપ્પા અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટક, (૨૦૧૩) ૫ એસ.સી.સી. ૭૦૫.”

૧૦. હવે જો આપણે ફરિયાદપક્ષના કેસની તપાસ કરીએ, તો ફરિયાદ પરથી જણાય છે કે તેમાં આરોપી વ્યક્તિઓનું કોઈ નામ આપવામાં આવ્યું નથી, કે તેમની કોઈ ઓળખ જાહેર કરવામાં આવી નથી; સિવાય કે ધારિયા અને લાકડીઓ જેવા હથિયારોથી સજ્જ વ્યક્તિઓનું એક ટોળું હતું. એવું

જાણાવવામાં આવ્યું છે કે ૧લી માર્ચ, ૨૦૦૨ ના રોજ આશરે ૧૭:૦૦ કલાકે, પચાસ વ્યક્તિઓનું ટોળું ધારિયા અને લાકડીઓ જેવા શસ્ત્રો સાથે આવ્યું અને પરિવારના સભ્યો, ફરિયાદી અને ઇજાગ્રસ્ત સાક્ષીઓ પર હુમલો કર્યો હતો. તેઓ ગેરકાયદેસર રીતે એકઠા થઈને ફરિયાદીની ઝૂંપડીમાં પ્રવેશ્યા અને ફરિયાદીના રહેઠાણને પણ આગ ચાંપી દીધી અને આમ ફરિયાદીના સામાનનો નાશ કર્યો હતો. ફરિયાદીને પોતે ઇજાઓ થઈ હતી અને પરિવારના અન્ય સભ્યોને પણ ઇજાઓ થઈ હતી. ફરિયાદીના ઇજાગ્રસ્ત પુત્રને થયેલી ગંભીર ઇજાઓના પરિણામે પાછળથી તેનું મૃત્યુ થયું હતું. પરંતુ, કોઈ આરોપીની ઓળખ કરવામાં આવી ન હતી અને ફરિયાદમાં નામ આપવામાં આવ્યું ન હતું. તેના પુત્ર શકીલને કોણે ઇજા પહોંચાડી હતી તે અંગે કોઈ માહિતી નથી, ન તો આરોપી દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાયેલા હથિયારનું નામ આપીને તેને થયેલી ઇજાઓનું કોઈ વર્ણન છે, ન તો શરીરના કયા ભાગ પર ઇજાઓ થઈ હતી તે દર્શાવેલ છે. ફરિયાદીના પુત્ર ઇસરાલમિયાની ફરિયાદપક્ષ દ્વારા આંક ૨૯ પર તપાસ કરવામાં આવી હતી. તેણે સ્વીકાર્યું છે કે તા. ૪થી માર્ચ, ૨૦૦૨ ના રોજ નોંધાયેલા નિવેદનમાં તેણે મૃતક શકીલને ઇજા પહોંચાડનારા હુમલાખોરો કોણ હતા અને તેને કઈ ઇજાઓ થઈ હતી તેમજ આરોપીઓ દ્વારા ગુના દરમિયાન કયા હથિયારોનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો તે અંગે ખુલાસો કર્યો નહોતો. ટોળામાં તે લોકો કોણ હતા જેમણે તેના પર હુમલો કર્યો હતો

અથવા તેઓ ક્યાંથી આવ્યા હતા તે અંગે તેને ખબર નથી, કારણ કે તેઓ સાક્ષી માટે અજાણ્યા હતા.

૧૦.૧. એ જ રીતે, ફરિયાદપક્ષે કાસીરન શરીરફમિયા હનીફમિયા શેખની આંક ૩૦ પર તપાસ કરી હતી. તેમણે તા. ૪થી માર્ચ, ૨૦૦૨ ના રોજ નોંધાયેલા તેમના નિવેદનમાં આરોપી વ્યક્તિઓના નામ જાહેર કર્યા નહોતા, તેમજ મૃતક શકીલને થયેલી ઈજાઓ વિશે પણ કોઈ ખુલાસો કર્યો નહોતો.

૧૦.૨. ફરિયાદપક્ષના અન્ય એક સાક્ષી-ઈસરાલમિયા હનીફભાઈ, જે ફરિયાદીના પુત્ર અને ઈજાગ્રસ્ત સાક્ષી છે, તેમની આંક ૨૯ પર તપાસ કરવામાં આવી હતી. તેમણે તા. ૪થી માર્ચ, ૨૦૦૨ ના રોજ આપેલા નિવેદનમાં કોઈ આરોપીની ઓળખ કરી નહોતી અથવા આરોપીઓનું કોઈ નામ આપ્યું નહોતું. એવું જણાવાયું હતું કે પાછળથી તેમને ખબર પડી કે શકીલનું વહેલી સવારે ઈજાઓના પરિણામે મૃત્યુ થયું હતું, પરંતુ તે સમયે તેમને આ ઘટના કેવી રીતે બની તે અંગે કોઈ ખ્યાલ નહોતો. ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી આમના શબ્દોએ તેમના નિવેદનમાં જણાવ્યું છે કે હુમલાખોરો તેમને ઓળખતા નહોતા. કોઈ આરોપીની ઓળખ થઈ નહોતી અને મૃતક શકીલને ઈજા પહોંચાડનારા હુમલાખોરો કોણ હતા અથવા ક્યા હથિયારોનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો તેમજ શરીરના ક્યા ભાગ પર ઈજાઓ થઈ હતી તે અંગે તેણીને કોઈ જાણ નહોતી. એવું પણ જણાય છે

કે તપાસ અધિકારીએ ઘટનાસ્થળની આસપાસ રહેતા પડોશીઓના નિવેદનો પણ નોંધ્યા હતા, તેમ છતાં આરોપીઓના નામ કે ગુનામાં વપરાયેલા હથિયારો જાહેર કરવાના મુદ્દે કંઈ પણ ફળદાયી મળ્યું નહોતું. તેથી પોલીસે "એ" સમરી રિપોર્ટ દાખલ કર્યો હતો. ગુનાનું સ્થળ ફરિયાદી-મુન્નીબાઈ હનીફભાઈ શેખ દ્વારા બતાવવામાં આવ્યું હતું. પંચનામા પરથી જણાય છે કે સદર જમીન પર ખેતી થતી હતી અને તે એક પડતર જમીન હતી, અને ગુનાના સ્થળેથી ઝપાઝપી કે લોહીના કોઈ ડાઘા મળ્યા નહોતા. ફરિયાદપક્ષે ફરિયાદી-મુન્નીબાઈ હનીફભાઈ શેખ અને સાક્ષી ઇસરાલમિયાના ઈજાના પ્રમાણપત્રો રજૂ કર્યા છે જેમાં તેમને થયેલી વિવિધ ઈજાઓ દર્શાવવામાં આવી છે. ફરિયાદીના સંદર્ભમાં તા. ૨૬મી માર્ચ, ૨૦૦૨ ના રોજ આપવામાં આવેલા પ્રમાણપત્રમાં ઈજા નં. ૧ અંગે દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે તેણીના ડાબા પગના ટિબિયા અને ફિબ્યુલા બંને હાડકાં મધ્ય ભાગમાંથી ફ્રેક્ચર થયા હતા. ડૉક્ટરના અભિપ્રાય મુજબ, આ ઈજા સખત અને બોથડ પદાર્થથી થવી શક્ય હતી. તે તીક્ષ્ણ ધારવાળા હથિયારથી શક્ય નહોતી. મૃતક શકીલનું પોસ્ટમોર્ટમ તા. ૩૭ માર્ચ, ૨૦૦૨ ના રોજ સિવિલ હોસ્પિટલ, ગાંધીનગર ખાતે કરવામાં આવ્યું હતું. પીએમ રિપોર્ટમાં મૃત્યુનું કારણ હેમરેજના કારણે થયેલો શોક દર્શાવવામાં આવ્યું છે.

૧૦.૩. રેકૉર્ડ પરથી જણાય છે કે ગોધરા હત્યાકાંડ પછી કોમી રમખાણો ફાટી નીકળ્યા હતા અને જેના પરિણામે સર્વોચ્ચ અદાલતે હાલના ગુના

સહિતના ગુનાઓની પુનઃ તપાસ કરવાનો આદેશ આપ્યો હતો, અને તેથી ડેપ્યુટી પોલીસ કમિશનર દ્વારા જારી કરાયેલી સૂચનાઓ અનુસાર નવી તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી. વલાદ ગામના પૂર્વ સરપંચ ભીખામંગલ અને તે સમયના વલાદ આઉટપોસ્ટના પોલીસ કર્મચારીઓ તેમજ પડોશીઓ ગુલાબસિંહ અને કેસરભાઈના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા.

૧૦.૪. ઇસરાલમિયાના નવા નિવેદનમાં, હાલના આરોપીનું નામ હુમલાખોર તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યું હતું, જેણે તેના ભાઈ શકીલ પર ધારિયા વડે હુમલો કરી ઇજા પહોંચાડી હતી. ફરિયાદપક્ષના કેસ મુજબ, તે આ ઘટનાનો નજરે જોનાર સાક્ષી છે અને આરોપી દ્વારા ગુનો આચરવામાં આવ્યો ત્યારે તે સ્થળ પર હાજર હતો, પરંતુ તેના પરિવારની સુરક્ષાના કારણે તેણે તા. ૪થી માર્ચ, ૨૦૦૨ ના રોજ નોંધાયેલા અગાઉના નિવેદનમાં આરોપી તરીકે કોઈનું નામ આપ્યું નહોતું. તપાસ અધિકારી દ્વારા નોંધાયેલા નવા નિવેદનના આધારે હાલના આરોપીની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને ગાંધીનગરના વિદ્વાન જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસ સમક્ષ રિમાન્ડની માંગણી કરવામાં આવી હતી. દરમિયાન, તા. ૩૧મી માર્ચ, ૨૦૦૫ ના રોજ સવારે આશરે ૧૦:૧૦ વાગ્યે ગાંધીનગર ખાતે એડિઝક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ ટેસ્ટ આઈડેન્ટિફિકેશન પરેડ યોજવામાં આવી હતી, જેમાં સાક્ષી ઇસરાલમિયા દ્વારા હાલના આરોપીની ઓળખ કરવામાં આવી હતી.

૧૦.૫. રિમાન્ડનો સમયગાળો પૂર્ણ થયા બાદ આરોપીને અદાલત સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો અને વધુ સાત દિવસના રિમાન્ડની માંગણી કરવામાં આવી હતી. આ માંગણીને ગાંધીનગરના વિદ્વાન જે.એમ.એફ.સી. દ્વારા અંશતઃ મંજૂર કરવામાં આવી હતી અને રિમાન્ડનો લંબાવેલો સમયગાળો પૂર્ણ થયા પછી આરોપીને ન્યાયિક કસ્ટડીમાં મોકલવામાં આવ્યો હતો. નવી તપાસ દરમિયાન પોલીસે આરોપીના રહેઠાણ અને સંભવિત સ્થળોની જડતી લીધી હતી, પરંતુ કોઈ હથિયાર કે અન્ય કોઈ કડીરૂપ સામગ્રી મળી નહોતી, અને તેથી તા. ૧૯મી માર્ચ, ૨૦૦૫ ના રોજ "શૂન્ય" પંચનામું તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું. ફરિયાદીની આંક ૨૭ પર તપાસ કરવામાં આવી હતી. તેણીની જુબાની મુજબ, આ ગુનો આરોપી દ્વારા ૧૨ થી ૧૪ વર્ષ પહેલાં આચરવામાં આવ્યો હતો. ટોળાના માણસો બે-ત્રણ સ્કૂટર પર હાથમાં ધારિયા અને લાકડીઓ જેવા હથિયારો લઈને આવ્યા હતા. તેઓએ ફરિયાદી પર લાકડી અને ધારિયા વડે હુમલો કર્યો હતો. તેણીના પગ પર ધારિયાના ઘા વાગવાથી ઈજાઓ થઈ હતી. તેણીએ વધુમાં જણાવ્યું હતું કે મૃતક શકીલ પર પણ એક વ્યક્તિએ હથિયાર ધારિયા વડે તેની ગરદન પર હુમલો કર્યો હતો. ફરિયાદીએ હુમલાખોરો સમક્ષ હાથ જોડીને વિનંતી કરીને પોતાના પુત્ર શકીલને બચાવવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો, પરંતુ તેણીની વિનંતી માનવામાં આવી નહોતી. ધારિયા વડે હુમલો કરનાર વ્યક્તિ ઉદય ફાર્મમાં પાનનો ગણ્થો ચલાવતો હતો. તેણીએ વધુમાં સ્વીકાર્યું છે કે માથા અને પગમાં

ઈજાઓ થયા પછી તે બેભાન થઈ ગઈ હતી, તેથી તે આરોપીની ઓળખ કરી શકી નહોતી. આમ, આ સાક્ષી દ્વારા અપાયેલા જવાબો પરથી જણાય છે કે તે હુમલાખોરોને ઓળખવામાં અસમર્થ હતી, પરંતુ તેણીને અદાલત સમક્ષ જુબાની આપવા માટે શીખવવામાં આવી હતી. વધુમાં, તે અદાલત સમક્ષ પણ આરોપીની ઓળખ કરી શકી નહોતી. તેણીની જુબાની મુજબ, તેણી આશરે ૨૨:૦૦ કલાકે ભાનમાં આવી હતી. આમ, ૧૭:૦૦ થી ૨૨:૦૦ કલાક દરમિયાન તે બેભાન હતી, તેથી આ સમયગાળા દરમિયાન શું બન્યું તે અંગે તેણીને કોઈ ખ્યાલ નહોતો. તેના પુત્ર શકીલને આશરે ૨૨:૦૦ કલાકે ભાન આવ્યું હતું અને તે પાણી માંગી રહ્યો હતો. આમ, મૃતક શકીલ ભાનમાં હતો અને ફરિયાદી જ્યારે ભાનમાં આવી ત્યારે તે આરોપીના નામ જણાવીને ફરિયાદીને જાણ કરી શક્યો હોત, પરંતુ ફરિયાદીએ તેની મુખ્ય તપાસમાં કે ઊલટતપાસમાં ક્યારેય આ અંગે કંઈ પણ જણાવ્યું નથી.

૧૦.૬. ફરિયાદી દ્વારા ડૉક્ટર સમક્ષ આપવામાં આવેલી હિસ્ટ્રીમાં તેણીએ જણાવ્યું છે કે તેણીને ધારિયા વડે ઈજાઓ પહોંચાડવામાં આવી હતી. પરંતુ ગાંધીનગરની જનરલ હોસ્પિટલના ડૉ. ગોવિંદ ડી. પટેલે તેણીના ડાબા પગના ટિબિયા અને ફિબ્યુલા બંને હાડકાં પર ઈજાઓ દર્શાવી હતી, જે સખત અને બોથડ પદાર્થ વડે થઈ શકે છે. તેમના અભિપ્રાય મુજબ, ઈજા નં. ૧ ધારિયા જેવા હથિયારથી થવી શક્ય નહોતી. આમ, ડૉક્ટરનો અભિપ્રાય ફરિયાદીની જુબાનીને સમર્થન આપતો નથી. તેમણે વધુમાં

અભિપ્રાય આપ્યો છે કે જો આવી વ્યક્તિને સખત અને બોથડ પદાર્થ જેવા હથિયારથી ઈજા થાય, તો તે આશરે ચારથી પાંચ કલાક સુધી બેભાન રહેશે અને બેભાન થયા પછી તેને તરત બધું યાદ નહીં આવે, પરંતુ ધીમે ધીમે તેની યાદશક્તિ પાછી આવશે. તેથી, જો ફરિયાદી આશરે ૧૭:૦૦ કલાકે બેભાન થઈ ગઈ હોય અને આશરે ૨૨:૦૦ કલાકે ભાનમાં આવી હોય, તો આ સમયગાળા દરમિયાન બનેલી ઘટના વિશે તેણીને કોઈ જાણકારી ન હોય. તેણીની જુબાની પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે તેણી શકીલને થયેલી ઈજાઓ વિશે અજાણ હતી કારણ કે તે ૧૭:૦૦ કલાક પછી બેભાન થઈ ગઈ હતી. તેણીએ પોતાની ઊલટતપાસમાં સ્વીકાર્યું છે કે તે આરોપીની દુકાનેથી તમાકુ ખરીદતી હતી અને આરોપી તેને ખૂબ સારી રીતે ઓળખતો હતો, તેમ છતાં તે આરોપીની ઓળખ કરવામાં અસમર્થ રહી છે, જે દર્શાવે છે કે વાસ્તવમાં આરોપી આ ગુનામાં સંડોવાયેલ નથી, અન્યથા તે અદાલત સમક્ષ તેને ચોક્કસ ઓળખી શકી હોત.

૧૦.૭. અન્ય એક સાક્ષી કાસીરન શરીફમિયા હનીફમિયા શેખ [પી.ડબ્લ્યુ.-૧૨] એ જુબાની આપી હતી કે ૫૦ વ્યક્તિઓનું ટોળું હથિયારો સાથે આવ્યું અને તેમના પર હુમલો કરવાનું શરૂ કર્યું હતું. તેણીને ખબર નહોતી કે તેના દિયર કયા હુમલાખોર દ્વારા કરવામાં આવેલી ઈજાઓના પરિણામે મૃત્યુ પામ્યા હતા અથવા તેણીની સાસુ કે પરિવારના અન્ય સભ્યોને કોણે ઈજા પહોંચાડી હતી. જ્યારે અદાલત સમક્ષ આંક ૩૦

પરની તેણીની જુબાનીમાં તેણી જણાવે છે કે શરૂઆતમાં પાંચથી છ લોકો સ્કૂટર પર આવ્યા હતા અને ત્યારબાદ છકડો રિક્ષામાં અન્ય પચાસ લોકો લાકડીઓ જેવા હથિયારો સાથે આવ્યા હતા અને તેથી તેમના પરિવારના સભ્યોએ રહેઠાણમાંથી ભાગી જવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો. તેણીની જુબાની મુજબ, સાસુ એટલે કે મુન્નીબાઈ તેણીની પાછળ હતા અને કોઈએ તેમના પગ પર ધારિયા વડે ઘા કરીને હુમલો કર્યો હતો. તેણીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે તેના દિયર ઇસરાલમિયા શેખ અને શકીલે ભાગવાનો પ્રયાસ કર્યો ત્યારે ટોળાના માણસોએ તેમના પર હુમલો કર્યો હતો, જો કે તે દરમિયાન તેણી પોતે બેભાન થઈ ગઈ હતી અને તેથી તે પછી શું બન્યું તે અંગે તેણીને કોઈ ખ્યાલ નહોતો. તેણીએ સ્વીકાર્યું છે કે તા. ૪થી માર્ચ, ૨૦૦૨ અને તા. ૭મી એપ્રિલ, ૨૦૦૨ ના રોજ તેનું કોઈ નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું નહોતું.

૧૦.૮. ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૧૧ ઇસરાલમિયા હનીફભાઈએ પણ અગાઉના સાક્ષી કાસીરન શરીફમિયાના આંક ૩૧ પરના નિવેદનને સમર્થન આપતાં જણાવ્યું છે કે તેમની બહેન કાસીરન આ ઘટના પછી દિલ્હી જતી રહી હતી અને ક્યારેય ગુજરાત પરત આવી નહોતી. તે અદાલત સમક્ષ પ્રથમ વખત પોતાની જુબાની નોંધાવવા આવી હતી.

૧૦.૯. આમ સ્પષ્ટ થાય છે કે વાસ્તવમાં ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી કાસીરનને ઘટના વિશે કોઈ અંગત માહિતી નથી કારણ કે ઊલટતપાસમાં તેણીએ

સ્વીકાર્યું છે કે પોતાનો અને પોતાની દેરાણીના બાળકોનો જીવ બચાવવા માટે તે પોતાના રહેઠાણથી બે કિલોમીટર દૂર ભાગી ગઈ હતી. જો કે, તેણીની સાસુ, જેમની ઉંમર ૬૦ વર્ષની હતી, તે આ સાક્ષી સાથે બે કિલોમીટર સુધી દોડી શકે તેમ નહોતા, તેથી તે આ સાક્ષીથી ઘણા પાછળ રહી ગયા હતા, અને પરિણામે તેણી પોતાની સાસુ પર થયેલા હુમલાની ઘટના જોઈ શકે તેવી સ્થિતિમાં નહોતી. તેથી સરળતાથી અનુમાન કરી શકાય છે કે તેણીને કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા શીખવવામાં આવ્યું હતું અને તે મુજબ નિવેદન આપવામાં આવ્યું હતું કે આરોપીએ ધારિયા વડે ઈજાગ્રસ્ત પર હુમલો કર્યો હતો. તેણીએ ઉદય ફાર્મની બહાર આરોપીને ઘણી વખત જોયો હતો, તેથી સ્વાભાવિક રીતે જ તે આરોપીને ઓળખવાની સ્થિતિમાં હોત, પરંતુ તેની જુબાની સ્વીકારી શકાય તેમ નથી, જે સામાવાળા-આરોપીને ગુના સાથે જોડતી હોય.

૧૧. સાક્ષી ઈસરાલમિયાએ પોતાની જુબાનીમાં એવું પણ જણાવ્યું છે કે તા. ૪મી માર્ચ, ૨૦૦૨ ના રોજ નોંધાયેલા તેમના પ્રારંભિક નિવેદનમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે પચાસ વ્યક્તિઓના ટોળાએ તેમના પર હુમલો કર્યો હતો, પરંતુ કોણે અને કયા હથિયારથી ઈજા પહોંચાડી હતી તે ક્યારેય જાહેર કર્યું નહોતું. તા. ૧૭મી માર્ચ, ૨૦૦૫ ના રોજ નોંધાયેલા વધુ એક નિવેદનમાં તેણે જણાવ્યું હતું કે આરોપીએ ધારિયા વડે હુમલો કર્યો હતો. આરોપી ઉદય ફાર્મ નજીક ચાની લારી ચલાવતો હોવાથી અને વારંવાર ચા મંગાવવામાં આવતી હોવાથી આરોપી તેને સારી રીતે ઓળખતો હતો,

પરંતુ ડરના કારણે તેનું નામ અગાઉ આપવામાં આવ્યું નહોતું. તા. ૧૭મી માર્ચ, ૨૦૦૫ ના રોજ નોંધાયેલા વધુ નિવેદનમાં પણ મુન્નીબાઈના પગ પર કોણે ઈજા પહોંચાડી તે જાહેર કરવામાં આવ્યું નથી. આંક ૩૧ પરની જુબાનીમાં આ સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે આશરે ૧૭:૦૦ કલાકે, લગભગ ત્રીસથી ચાલીસ લોકો ધારિયા અને લાકડીઓ સાથે બૂમો પાડતા આવ્યા અને તેથી પરિવારના સભ્યો રહેઠાણથી દૂર ભાગી ગયા હતા. તેમનો પીછો કરનારા હુમલાખોરોએ સાસુ પર હુમલો કર્યો, કારણ કે તેઓ વૃદ્ધાવસ્થાના કારણે જમીન પર પડી ગયા હતા. હુમલાખોરો દ્વારા ધારિયા વડે તેણીના પગ પર ઈજાઓ કરવામાં આવી હતી અને તેથી તેણીના પગનું ઓપરેશન કરાવવું પડ્યું હતું. તેણી પર લાકડી વડે પણ હુમલો કરવામાં આવ્યો હતો અને પરિણામે તે ત્યાં બેભાન થઈ ગઈ હતી. જ્યારે તેણી ભાનમાં આવી ત્યારે તેણીએ જોયું કે તેના પતિ અને દિયર પર ધારિયાના ઘા વાગવાથી ઈજાઓ થઈ હતી અને તેઓ બંને બેભાન થઈ ગયા હતા. તેણીનો દિયર પાણી માંગી રહ્યો હતો, પરંતુ તે ચાલી શકતી નહોતી, તેથી તે તેને કોઈ મદદ કરી શકી નહોતી. આ સાક્ષીએ પોતાની મુખ્ય તપાસમાં જણાવ્યું હતું કે તા. ૪થી માર્ચ, ૨૦૦૨ અને તા. ૧૭મી માર્ચ, ૨૦૦૫ ના રોજ પોલીસ દ્વારા કોઈ નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું નહોતું. તેણીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે પોલીસ દ્વારા જે પણ કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી તેની માત્ર તેના પતિને જ જાણ હતી. આ બાબતને ધ્યાનમાં લેતાં, જો આપણે આ સાક્ષીની જુબાની સ્વીકારીએ, તો એવું અનુમાન કરી શકાય છે કે જે પણ

નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા, તે પોલીસ દ્વારા તેના પતિ ઇસરાલમિયાની સૂચના મુજબ તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા. તેણીને અદાલતમાં આરોપી વ્યક્તિ વિરુદ્ધ જુબાની આપવા માટે તેના પતિ દ્વારા શીખવવામાં આવ્યું હતું કારણ કે ઊલટતપાસમાં તેણીએ જણાવ્યું છે કે ધારિયાના ઊંઘા ભાગથી તેણીની સાસુના પગ પર ઈજા પહોંચાડવામાં આવી હતી. પગના કયા ભાગમાં ઈજા થઈ હતી તે અંગે તેણીને કોઈ ખ્યાલ નથી, તેથી એવું જણાય છે કે વાસ્તવમાં આ સાક્ષીને ઘટનાની કોઈ અંગત માહિતી નથી, પરંતુ તેણીએ તેના પતિ દ્વારા આપવામાં આવેલી સૂચનાઓ મુજબ જુબાની આપી છે. આ સાક્ષીની સાસુને ધારિયાથી કોઈ કપાયાનો ઘા થયો નહોતો. ડૉક્ટરના અભિપ્રાય મુજબ, તેણીની સાસુને ફ્રેક્ચર થયું હતું, જે સખત અને બોથડ પદાર્થ વડે થવું શક્ય હતું.

૧૧.૧. વધુમાં, એવું પણ સ્પષ્ટ થાય છે કે ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓ કાસીરન અને ફરદીનબેગમ (ફરિયાદીની પુત્રવધૂ) હિત ધરાવતા સાક્ષીઓ અને મૃતકના સંબંધીઓ છે. તેમની જુબાનીને તબીબી પુરાવાઓનું સમર્થન મળતું નથી, અને તેથી આવી જુબાનીઓ પર આધાર રાખી શકાય નહીં.

૧૧.૨. ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી ઇસરાલમિયાએ આંક ૨૯ પરની પોતાની જુબાનીમાં જણાવ્યું છે કે તા. ૪થી માર્ચ, ૨૦૦૨ ના રોજ પોલીસ સમક્ષ આપેલા નિવેદનમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે તા. ૧લી માર્ચ, ૨૦૦૨ ના

રોજ આશરે ૧૭:૦૦ કલાકે, ધારિયા અને લાકડીઓ જેવા હથિયારોથી સજ્જ પચાસ વ્યક્તિઓના ટોળાએ તેમના પરિવાર પર હુમલો કર્યો હતો, પરંતુ આ ગેરકાયદેસર મંડળીના સભ્યો કોણ હતા અથવા તેઓ ક્યાંથી દોડી આવ્યા હતા તે અંગે તેમને કોઈ જાણ નહોતી. આ સાક્ષી કોઈ પણ હુમલાખોરને ઓળખતો નહોતો અને કોણે ક્યા હથિયારથી ઇજાગ્રસ્ત મુન્નીબાઈને કે મૃતક શકીલને ઇજા પહોંચાડી હતી તે પણ જણાવ્યું નહોતું. સિવિલ હોસ્પિટલ, ગાંધીનગર ખાતે ડૉક્ટર સમક્ષ આપવામાં આવેલી હિસ્ટ્રીમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે તા. ૧લી માર્ચ, ૨૦૦૨ ના રોજ આશરે ૧૭:૦૦ કલાકે ટોળાએ તેમના પર ધારિયા અને લાકડીઓ જેવા હથિયારો વડે હુમલો કર્યો હતો. તે સમયે પણ આ સાક્ષી દ્વારા ડૉક્ટર સમક્ષ કોઈ ચોક્કસ આરોપીનું નામ આપવામાં આવ્યું નહોતું. તા. ૧૬મી માર્ચ, ૨૦૦૫ ના રોજ નોંધાયેલા વધુ એક નિવેદનમાં તેણે હાલના આરોપીની હુમલાખોર તરીકે ઓળખ આપી હતી કારણ કે તે તેમના રહેઠાણથી આશરે ૧૦૦ ફૂટના અંતરે ચાની લારી ચલાવતો હતો અને વારંવાર તેની ચાની દુકાનેથી ચા મંગાવવામાં આવતી હતી. આ સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ, હાલના સામાવાળા-આરોપીએ તેની હાજરીમાં તેના ભાઈ શકીલ પર ધારિયા વડે હુમલો કર્યો હતો, પરંતુ આશ્ચર્યજનક રીતે, તા. ૪થી માર્ચ, ૨૦૦૨ ના રોજ પોલીસ દ્વારા નોંધાયેલા તેના અગાઉના નિવેદનમાં તેણે તેનું નામ જાહેર કર્યું નહોતું. આ સાક્ષીએ પોતાનો બચાવ કરતાં જણાવ્યું

હતું કે પોતાના જીવને જોખમ હોવાના કારણે અગાઉ આરોપીનું નામ જાહેર કર્યું નહોતું.

૧૧.૩. વધુમાં, એવું પણ સ્પષ્ટ થાય છે કે તા. ૧૬મી માર્ચ, ૨૦૦૫ ના રોજ નોંધાયેલા તેના બીજા નિવેદનમાં તેણે મૃતક શકીલને થયેલી ઈજાઓ જાહેર કરી નહોતી. ઘટનાના ત્રણ વર્ષ વીતી ગયા પછી આ સાક્ષી દ્વારા આરોપી વ્યક્તિનું નામ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું. મુખ્ય તપાસમાં તેણે જણાવ્યું છે કે ૧૭:૦૦ કલાકે સ્કૂટર પર અને ચાલીને ધારિયા અને લાકડીઓ જેવા હથિયારોથી સજ્જ ચાલીસથી પચાસ લોકો આવ્યા હતા. આટલા મોટા ટોળાને જોઈને આ સાક્ષી ડરી ગયો અને પોતાના ઘરમાંથી ભાગી ગયો હતો. તેણે વધુમાં જણાવ્યું છે કે ટોળાના માણસો દ્વારા તેના પર પણ લાકડીઓ વડે હુમલો કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી તેને ઈજાઓ થઈ હતી, અને થોડે દૂર તેના ભાઈ પર પણ સદર ગેરકાયદેસર મંડળીના આશરે ૧૦ થી ૧૨ માણસો દ્વારા હુમલો કરવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ, એક વ્યક્તિ ધારિયું લઈને આવ્યો અને તેણે તેના ભાઈ શકીલની ગરદન પર ઘા કર્યો, જેથી તે નીચે પડી ગયો અને પરિણામે ઈજાઓના કારણે મૃત્યુ પામ્યો. ત્યારબાદ પોલીસ ત્યાં આવી રહી હોવાની આશંકાથી ટોળાના સભ્યો ઘટનાસ્થળેથી ભાગી ગયા હતા. તેની માતા અને ભાઈ આખી રાત ઘટનાસ્થળે પડ્યા રહ્યા હતા અને તેનો ભાઈ શકીલ આશરે ૨૨:૦૦ કલાકે ઈજાઓના પરિણામે મૃત્યુ પામ્યો હતો. જે વ્યક્તિએ પોતાના ભાઈની હત્યા કરી હતી અને ધારિયા વડે તેની માતાને

ગંભીર ઈજાઓ પહોંચાડી હતી તે વ્યક્તિ આ સાક્ષીના પરિચિત હતો, તેમ છતાં તે કહે છે કે જ્યારે તેની માતાના પગ પર ઈજા થઈ ત્યારે તે ત્યાં હાજર નહોતો અને માત્ર ધારણાના આધારે તે કહે છે કે જે વ્યક્તિ હાથમાં ધારિયું પકડીને ઊભો હતો તે ચાની દુકાન ચલાવતો હતો અને તેણે જ તેની માતા પર ધારિયા વડે હુમલો કર્યો હોવો જોઈએ.

૧૧.૪. ઊલટતપાસમાં આ સાક્ષી સ્વીકારે છે કે તા. ૧લી માર્ચ, ૨૦૦૨ ના રોજ આપેલા નિવેદનમાં તેણે જણાવ્યું નહોતું કે મૃતક શકીલને શરીરના કયા ભાગ પર ઈજા થઈ હતી, અથવા હુમલાખોરો કોણ હતા અને ઘટના સમયે તેઓ કયા હથિયારોથી સજ્જ હતા, જો કે આ બાબતો તે જાણતો હતો. તે આગળ જણાવે છે કે તેની માતા અને ભાઈ પૂરા ત્રણ દિવસ સુધી ઘટનાસ્થળે પડ્યા રહ્યા હતા અને તે પોતાના સંબંધીઓના સ્થળે પહોંચી ગયો હતો જ્યાં તેના સમુદાયના અન્ય લોકો હાજર હતા. તેમ છતાં તેણે આ ઘટના અંગે તાત્કાલિક પોલીસને જાણ કરી નહોતી. તેણે ઘટનાના ત્રણ વર્ષ પછી આરોપીનું નામ જાહેર કર્યું હતું. આ ત્રણ વર્ષના લાંબા સમયગાળા દરમિયાન તેણે ગુજરાત પોલીસ કે દિલ્લી પોલીસને આરોપીનું નામ જણાવવાની કોઈ તસ્દી લીધી નહોતી, કારણ કે ઘટના પછી તે દિલ્લીમાં રહેતો હતો. આમ, આ સાક્ષી દ્વારા આરોપીઓનું નામ જાહેર ન કરવા, આ ત્રણ વર્ષ દરમિયાન પોલીસને જાણ ન કરવા કે પોતાના સમુદાયના લોકોને પણ ઘટના વિશે ન જણાવવા અંગે કોઈ સંતોષકારક ખુલાસો આપવામાં આવ્યો નથી. ઊલટતપાસમાં તે વધુમાં કબૂલે છે કે

પોલીસ દ્વારા આપવામાં આવેલી સૂચનાઓના આધારે તેણે આરોપીનું નામ જાહેર કર્યું હતું. તે વધુમાં સ્વીકારે છે કે જ્યારે તેના માથા પર લાકડીનો ફટકો મારવામાં આવ્યો ત્યારે તે જ સમયે ટોળાના માણસો દ્વારા મૃતક શકીલ અને ઈસરાલમિયા પર પણ લાકડી વડે હુમલો કરવામાં આવી રહ્યો હતો અને ઈજાઓના પરિણામે તે બંને બેભાન થઈ ગયા હતા. આ સાક્ષીને આશરે ૧૮:૦૦ કલાકે ભાન આવ્યું હતું, અને ત્યાં સુધી તેણે એવું જણાવ્યું નહોતું કે મૃતક શકીલ પર ધારિયા વડે હુમલો કરવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ તેણે પણ માત્ર એટલો જ ખુલાસો કર્યો હતો કે મૃતક પર લાકડીના ફટકાથી હુમલો કરવામાં આવ્યો હતો.

૧૧.૫. સમગ્ર જુબાની પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે વાસ્તવમાં આ સાક્ષીને તેના ભાઈ પર કોણે અને કયા હથિયારથી હુમલો કર્યો હતો તેનો કોઈ ખ્યાલ નથી. પોસ્ટમોર્ટમ કરનાર ડૉક્ટરે આંક ૩૯ પરની તેમની જુબાનીમાં જણાવ્યું છે કે કૉલમ નં. ૧૭ માં દર્શાવેલ ઈજા નં. ૨ લાકડી જેવા સખત અને બોથડ પદાર્થ વડે થવી શક્ય છે. આ ઈજા ધારિયા જેવા હથિયારથી શક્ય નહોતી. આમ, પોસ્ટમોર્ટમ રિપોર્ટ આ સાક્ષીના નિવેદનને કોઈ સમર્થન આપતો નથી. વધુમાં, આ સાક્ષીની જુબાનીમાં મહત્વપૂર્ણ ભૂલો અને વિરોધાભાસો છે, અને જો તેને રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ તબીબી પુરાવા સાથે વાંચવામાં આવે, તો પણ તેની જુબાની પર વિશ્વાસ મૂકી શકાય તેમ નથી અને ટ્રાયલ કોર્ટે તેના પર વિશ્વાસ ન મૂકીને યોગ્ય જ કર્યું છે.

૧૨. ફરિયાદપક્ષ દ્વારા અનુક્રમે આંક ૪૫ અને ૪૭ પર તપાસવામાં આવેલા તપાસ અધિકારીઓ શ્રી સુખદેવસિંહ અને શ્રી ભરતકુમારે તેમની જુબાનીમાં જણાવ્યું છે કે આરોપીઓના નામોની ખાતરી કરવા માટે પડોશીઓના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા. શ્રી ગુલાબસિંહ ખુમાનરાવ કુશવાહ અને શ્રી કેશા શંકરભાઈ આ ઘટનાના સાક્ષી હતા. તેમના નિવેદનો મુજબ, તેઓ ગુનાના સ્થળની નજીક રહેતા હતા અને સામાન્ય સંજોગોમાં તેઓ આરોપીઓને ઓળખતા હતા, પરંતુ પોલીસ સમક્ષના તેમના નિવેદનોમાં તેઓએ જણાવ્યું છે કે ટોળામાં રહેલા કેટલાક અજાણ્યા માણસોએ આ ગુનો કર્યો હતો. તપાસ અધિકારીએ પોતાની જુબાનીમાં જણાવ્યું છે કે સ્વતંત્ર સાક્ષીઓના નિવેદનો પણ નોંધવામાં આવ્યા હતા. જો કે, તે પૈકીના એક સાક્ષી ગુલાબસિંહ ખુમાનસિંહ કુશવાહે અદાલત સમક્ષ આંક ૫૫ પર જુબાની આપી છે, પરંતુ તેમણે પણ જણાવ્યું છે કે હુમલાખોરોના ટોળામાં હાલના સામાવાળા-આરોપી હાજર નહોતા. અદાલત સમક્ષ આરોપી બતાવવામાં આવતાં તેમણે આરોપીની ઓળખ કરી હતી, પરંતુ સ્પષ્ટતા કરી હતી કે આપેલ તારીખે ગુનાના સ્થળે આરોપી હાજર નહોતા. આમ, ફરિયાદપક્ષ દ્વારા તપાસવામાં આવેલા સ્વતંત્ર સાક્ષીએ ફરિયાદપક્ષના સિદ્ધાંત કે તબીબી પુરાવાને કોઈ સમર્થન આપ્યું નથી.

૧૩. ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૧૦ મુન્નીબાઈ હનીફભાઈ શેખ [આંક ૨૭] એ આરોપીની ઓળખ કરવાનો ઇનકાર કર્યો છે. જ્યારે ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી

નં. ૧૧ ઇસરાલમિયા હનીફમિયા [આંક ૨૯], કાસીરન શરીફમિયા હનીફમિયા શેખ [આંક ૩૦] અને ફરદીનબેગમ ઇસરાલમિયા શેખ મૃતકના સંબંધીઓ છે. તેમની જુબાનીઓ અસંગત છે અને વિશ્વાસપાત્ર જણાતી નથી. વધુમાં, તેમના નિવેદનોને તબીબી પુરાવાઓનું સમર્થન મળતું નથી, તેથી સામાવાળા-આરોપીને ગુના સાથે જોડી શકાય નહીં. ફરિયાદપક્ષ દ્વારા તપાસવામાં આવેલા પંચ સાક્ષીઓએ પણ ફરિયાદપક્ષના સિદ્ધાંતને સમર્થન આપ્યું નથી, કારણ કે તે તમામ લોકોએ જણાવ્યું છે કે તેમની સહીઓ પોલીસે લીધી હતી, પરંતુ પંચનામામાં શું લખવામાં આવ્યું હતું તેનો તેમને કોઈ ચોક્કસ ખ્યાલ નથી. તેથી ટ્રાયલ કોર્ટે તેમને હોસ્ટાઈલ જાહેર કરીને યોગ્ય જ કર્યું છે.

૧૪. હવે, જો આપણે ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૧ ભાવેશભાઈ રણછોડભાઈ પટેલ [આંક ૯] ની જુબાનીનું વિશ્લેષણ કરીએ, તો તેમણે જણાવ્યું છે કે એક શબ મળી આવ્યો હતો, પરંતુ ગુનાના સ્થળે કોઈએ તેની ઓળખ કરી નહોતી. ત્યાં લોહીના કોઈ ડાઘા કે કોઈ ઈજા કે ઝપાઝપીના નિશાન નહોતા. આ વિગત ફરિયાદપક્ષના સિદ્ધાંત પર શંકા ઉપજાવે છે કે આ ઘટના અન્ય કોઈ જગ્યાએ બની હોઈ શકે છે અને થોડા સમય પછી શબને ફરિયાદીએ બતાવેલા સ્થળે ખસેડવામાં આવ્યો હોઈ શકે છે. મૃતક શકીલનો શબ ઘટનાના બે દિવસ પછી મળી આવ્યો હતો. ચોક્કસપણે, મૃતક વ્યક્તિના શરીર પર લોહીના ડાઘા હોવા જોઈતા હતા, પરંતુ અહીં

કમનસીબે એવું કંઈ નહોતું. તેથી પણ ફરિયાદપક્ષ આરોપી વિરુદ્ધ પોતાનો કેસ વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો છે.

૧૫. ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૯ એકિઝક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટ શ્રી ઈશ્વરભાઈએ ટેસ્ટ આઈડેન્ટિફિકેશન પેરેડનું આયોજન કર્યું હતું. હાલના સામાવાળા-આરોપીને હાથકડી પહેરાવીને તેમની કચેરીમાં લાવવામાં આવ્યો હતો, જે પોલીસ સ્ટેશન પરિસરથી માત્ર ૩૦૦ મીટરના અંતરે આવેલી છે. તેમણે સમાન શારીરિક બાંધો કે ઉંમર ધરાવતી અન્ય કોઈ ડમી વ્યક્તિઓને બોલાવી નહોતી. શરૂઆતમાં ફરિયાદીને એ જ રૂમમાં બેસવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું જ્યાં ટેસ્ટ આઈડેન્ટિફિકેશન પેરેડ યોજવાની હતી. ટી.આઈ. પેરેડ યોજવા માટે એકિઝક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલી પ્રક્રિયામાં ગંભીર ખામીઓ રહેલી છે. ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી ઈસરાલમિયાના જણાવ્યા અનુસાર, એકિઝક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટની કચેરીમાં ટેસ્ટ આઈડેન્ટિફિકેશન પેરેડ માટે ૧૦ થી ૧૫ લોકો હાજર હતા. જ્યારે એકિઝક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટના નિવેદન મુજબ સદર હેતુ માટે માત્ર પાંચ વ્યક્તિઓ જ હાજર હતી. આ ટેસ્ટ આઈડેન્ટિફિકેશન પેરેડના પંચોએ પણ પંચનામું તૈયાર કરવામાં અપનાવાયેલી પ્રક્રિયાને સમર્થન આપ્યું નથી. વધુમાં, સાક્ષીઓ શરૂઆતથી જ આરોપીને ઓળખતા હતા અને પંચોએ પણ ફરિયાદપક્ષના સિદ્ધાંતને સમર્થન આપ્યું નથી.

૧૬. ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા સમગ્ર પુરાવાઓને ધ્યાનમાં લેતાં, આ અદાલતનો એવો મત છે કે સામાવાળા-આરોપીને નિર્દોષ છોડી મૂકવા માટે વિદ્વાન ટ્રાયલ જજ દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણો વાજબી, યોગ્ય અને આધારભૂત છે, અને તેમાં કોઈ દખલગીરી કરવાની જરૂર નથી, કારણ કે તે ગેરકાયદેસર કે વિકૃત નથી.

૧૭. પરિણામે, હાલની ક્રિમિનલ અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને તેને રદ કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નથી.

(અનંત એસ. દવે, ન્યાયમૂર્તિ)

(બી.એન. કારિયા, ન્યાયમૂર્તિ)

This is an AI-Assisted Translation.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====